

УДК 330.3
JEL: G18; I38; L86; M14; O35
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-86-92>

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

©2024 АРУТЮНЯН О. Г.

УДК 330.3
JEL: G18; I38; L86; M14; O35

Арутюнян О. Г. Розвиток інклюзивної економіки в умовах цифрової трансформації

Розвиток інклюзивної економіки стає критично важливим завданням в умовах цифрової трансформації. Інклюзивна економіка передбачає створення економічної системи, в якій усі члени суспільства мають рівний доступ до можливостей і вигод, котрі надає цифровий прогрес. Це включає забезпечення доступу до сучасних технологій, розвиток цифрової грамотності, підтримку малого та середнього бізнесу, а також створення умов для рівних можливостей на ринку праці. Метою представленого дослідження є визначення особливостей розвитку інклюзивної економіки в умовах цифрової трансформації. Визначено сутність інклюзивної економіки як процесу становлення економічної інклюзії. У ході дослідження було застосовано такі основні методи: аналізу, синтезу, порівняння, систематизації, структуризації, дедукції, індукції, а також логічний і графічний методи. Цифрова трансформація охоплює всі аспекти суспільного й економічного життя, змінюючи способи ведення бізнесу, управлінських процесів та особистого життя. У цьому контексті постає питання, як забезпечити, щоб ці зміни приносили користь усім верствам населення, а не лише окремим групам, що вже мають доступ до нових технологій. Умови цифрової трансформації відкривають нові можливості для підвищення рівня соціальної справедливості, економічного зростання та інноваційного розвитку. Проте для досягнення цих цілей необхідно впроваджувати політику та стратегії, які сприятимуть інтеграції нових технологій у життя та діяльність усіх верств суспільства, включно з найменш захищеними та віддаленими групами. Забезпечення інклюзивності в умовах цифрової трансформації вимагає комплексного підходу, що охоплює як технічні, так і соціальні аспекти. Це включає розвиток інфраструктури, освітніх програм, підтримку стартапів і підприємництва, а також створення механізмів, які забезпечать рівний доступ до цифрових ресурсів. Саме тому розвиток інклюзивної економіки в умовах цифрової трансформації є ключовим для створення справедливого і сталого суспільства. Це не лише сприяє економічному зростанню, але й забезпечує соціальну інтеграцію, рівний доступ до можливостей і підвищення якості життя для всіх членів суспільства.

Ключові слова: економічна інклюзія, цифрова інклюзія, фінансова інклюзія, цифрова економіка, інклюзивність, інклюзивна економіка, цифрова трансформація, цифрові технології, цифровий бізнес, економічна стратегія, економічні детермінанти, глобальний простір.

Табл.: 3. **Бібл.:** 29.

Арутюнян Овагім Гарігенович – аспірант кафедри міжнародних економічних відносин, Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: mr.ovakim13@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8745-3768>

UDC 330.3
JEL: G18; I38; L86; M14; O35

Arutyunyan O. G. The Development of Inclusive Economy in the Context of Digital Transformation

The development of inclusive economy becomes critically important in the context of digital transformation. Inclusive economy entails creating an economic system in which all members of society have equal access to the opportunities and benefits provided by digital progress. This includes ensuring access to modern technologies, promoting digital literacy, supporting small and medium-sized businesses, and creating conditions for equal opportunities in the labor market. The aim of the presented research is to define the characteristics of inclusive economy development in the context of digital transformation. The essence of inclusive economy as a process of economic inclusion has been defined. The main methods applied during the research include analysis, synthesis, comparison, systematization, structuring, deduction, induction, as well as logical and graphical methods. Digital transformation encompasses all aspects of social and economic life, changing the ways of conducting business, managerial processes, and personal life. In this context, the question arises of how to ensure that these changes benefit all strata of the population, not just specific groups that already have access to new technologies. The conditions of digital transformation open up new opportunities for increasing social justice, economic growth, and innovative development. However, to achieve these goals, it is necessary to implement policies and strategies that promote the integration of new technologies into the lives and activities of all segments of society, including the most vulnerable and remote groups. Ensuring inclusivity in the context of digital transformation requires a comprehensive approach that encompasses both technical and social aspects. This includes infrastructure development, educational programs, support for startups and entrepreneurship, as well as creating mechanisms for ensuring equal access to digital resources. This is why the development of inclusive economy in the context of digital transformation is crucial for creating a just and sustainable society. It not only contributes to economic growth but also ensures social integration, equal access to opportunities, and improved quality of life for all members of society.

Keywords: economic inclusion, digital inclusion, financial inclusion, digital economy, inclusivity, inclusive economy, digital transformation, digital technologies, digital business, economic strategy, economic determinants, global space.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 29.

Arutyunyan Ovagim G. – Postgraduate Student of the Department of International Economic Relations, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: mr.ovakim13@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8745-3768>

У сучасному світі, де глобалізація та інтеграція торкнулися всіх сфер суспільного життя, цифрова трансформація стає ключовим вектором економічного зростання та соціальних змін. Швидкий розвиток технологій, таких як штучний інтелект, Інтернет речей, блокчейн і великі дані, змінює структуру економіки, створюючи нові можливості для бізнесу та суспільства. Водночас цифрова трансформація ставить перед суспільством нові виклики, зокрема питання нерівності та доступу до цифрових ресурсів. У цьому контексті розвиток інклюзивної економіки набуває особливої актуальності. Саме тому можна зазначити, що інклюзивна економіка передбачає створення умов, за яких всі члени суспільства, незалежно від їх соціального статусу, рівня доходів, освіти чи місця проживання, мають рівний доступ до економічних можливостей і вигод від цифрової трансформації [1; 2; 5; 8; 11; 17; 21; 23; 26; 29]. Наведене включає забезпечення доступу до сучасних технологій, розвиток цифрової грамотності, створення нових робочих місць і підтримку підприємництва в усіх регіонах.

Основна мета розвитку інклюзивної економіки в умовах цифрової трансформації – це подолання соціальної нерівності та забезпечення сталого економічного зростання, яке приносить вигоди всім верствам населення [4; 10; 12; 13; 16; 22; 27]. Для досягнення цієї мети необхідно впроваджувати політику та стратегії, спрямовані на підтримку інновацій, розвиток цифрової інфраструктури, освітніх програм та інституційних реформ.

Зазначений процес потребує тісної співпраці між урядами, бізнесом, освітніми та науковими установами, а також громадянським суспільством. Спільні зусилля в цій сфері можуть забезпечити не лише економічний прогрес, але й сприяти соці-

альній справедливості, стабільності та добробуту всього суспільства.

У табл. 1 наведено ключові аспекти проблематики розвитку інклюзивної економіки в умовах цифрової трансформації.

Отже, розвиток інклюзивної економіки в умовах цифрової трансформації є багатогранною проблематикою, що вимагає комплексного підходу. Вирішення цих викликів потребує злагоджених зусиль урядів, бізнесу, академічних кіл і громадянського суспільства. Лише за умов належного управління та регулювання цифрова економіка може стати рушієм інклюзивного економічного зростання, забезпечуючи рівні можливості для всіх громадян і зменшуючи соціально-економічні нерівності.

Проблематика інклюзивного розвитку економічних процесів, фінансової, економічної, цифрової інклюзії, а також проблеми глобалізації, трансформації та цифровізації бізнес-процесів сьогодні стали популярними серед багатьох учених та економістів, а саме: Cornelissen V., Gallego-Losada M.-J., Gupta J., Ros-Tonen M., Montero-Navarro A., García-Abajo E., Gallego-Losada R., Jong A., Shahriar A. Z., Liu J., Loan K., Mousa S., Ali A., Muda I., Cong, P., Shazia F., Pacetti-Garr E., Базиліук А., Бережна Л., Біловодська О., Войчук М., Ганущак-Єфіменко Л., Гладких Д, Десятнюк О., Дідух С., Іващенко О., Зайцев Ю., Захарченко Н., Крисоватий А., Олексюк Т., Отенко І., Панченко В., Птащенко О., Резнікова Н., Собко О., Хамініч С., Шталь Т. та інші.

Через постійні зміни глобального економічного простору представлена проблематика динамічно змінюється, дозволяючи знаходити окремі напря-

Таблиця 1

Проблематика розвитку інклюзивної економіки в умовах цифрової трансформації

Аспект проблематики	Опис
Нерівність доступу до цифрових технологій	Цифровий розрив; географічні нерівності
Робочі місця та навички	Автоматизація та зникнення робочих місць; потреба в розвитку нових навичок і знань
Інклюзивне підприємництво	Доступ до фінансування; підтримка стартапів
Цифрова інфраструктура	Необхідність інвестицій; державна підтримка
Соціальний захист і безпека	Кібербезпека; соціальні мережі та вплив на суспільство
Політика та регулювання	Законодавча база; міжнародна співпраця

Джерело: складено на основі [3; 6; 7; 9; 14; 15; 18–20; 24; 25; 28].

ми для подальших наукових пошуків та досліджень. Саме тому наведена проблематика дослідження є актуальною та має окремий науковий інтерес.

Метою представлено дослідження є визначення особливостей розвитку інклюзивної економіки в умовах цифрової трансформації, а також пояснення сутності інклюзивної економіки як процесу становлення економічної інклюзії.

Розвиток інклюзивної економіки в умовах цифрової трансформації є ключовим завданням для забезпечення соціальної справедливості, сталого економічного зростання та підвищення добробуту населення, що вимагає комплексного підходу, співпраці між секторами та постійного оновлення стратегій, що враховують нові виклики та можливості, які приносить цифрова епоха.

Саме тому, спираючись на теоретичний базис дослідження [4–6; 8; 9; 11; 17; 21; 29], зазначимо, що під поняттям «інклюзивна економіка» варто розуміти сукупність економічних процесів, які націлені на забезпечення справедливого та рівноправного доступу до економічних можливостей, ресурсів та вигод для всіх членів суспільства, незалежно від їхнього соціального, економічного, етнічного чи іншого статусу. Основна мета інклюзивної економіки полягає в тому, щоб усунути бар'єри, які обмежують участь окремих груп у економічному житті, і створити умови для стійкого та справедли-

вого економічного зростання. У *табл. 2* зазначимо основні аспекти сутності інклюзивної економіки.

Інклюзивна економіка – це багатовимірна сукупність, що охоплює різні аспекти соціального та економічного життя. Вона спрямована на створення умов для стійкого та справедливого розвитку, забезпечення рівних можливостей для всіх членів суспільства та зменшення економічної нерівності. Упровадження принципів інклюзивної економіки вимагає комплексного підходу, залучення всіх зацікавлених сторін і систематичного впровадження відповідних політик та заходів.

Управління розвитком бізнесу в умовах інклюзивної економіки є важливим аспектом забезпечення стійкого та рівноправного економічного зростання. Цей процес вимагає впровадження принципів інклюзивності в усі сфери діяльності підприємства – від стратегії до операційної діяльності. У *табл. 3* наведено ключові підходи та інструменти для успішного управління розвитком бізнесу в умовах інклюзивної економіки.

Управління розвитком бізнесу в умовах інклюзивної економіки вимагає системного підходу, що включає інтеграцію принципів інклюзивності в усі аспекти бізнесу. Це забезпечує стійке економічне зростання, поліпшення соціально-економічних умов і створення рівних можливостей для всіх учасників ринку. Впровадження інклюзивних

Таблиця 2

Аспекти інклюзивної економіки

Аспект	Опис
Рівний доступ до можливостей	Забезпечення доступу до якісної освіти та професійного навчання для всіх, що дозволяє підвищити кваліфікацію працівників і їхню конкурентоспроможність на ринку праці; підтримка політик, що сприяють рівному доступу до працевлаштування, кар'єрного зростання та справедливої оплати праці незалежно від статі, раси, етнічного походження чи інших характеристик
Економічна участь і соціальна інтеграція	Підтримка підприємництва; соціальне підприємництво
Справедливий розподіл економічних вигод	Використання податкової політики та інших механізмів для зменшення економічної нерівності та забезпечення більш справедливого розподілу доходів і багатства; забезпечення доступу до систем соціального захисту, таких як пенсії, медичне страхування, допомога з безробіття та інші соціальні послуги, що допомагають зменшити вразливість населення до економічних шоків
Сталий розвиток і екологічна відповідальність	Екологічна стійкість; соціальна відповідальність бізнесу
Інституційна підтримка та управління	Розвиток інституцій, що забезпечують прозорість, підзвітність і ефективність управління економічними процесами; залучення громадськості до прийняття рішень і формування політик, що забезпечують урахування інтересів усіх груп населення
Технологічний розвиток і інновації	Цифрова інклюзія; інновації для інклюзії

Джерело: систематизовано автором на основі [2; 4; 5; 7; 8; 11; 14–16; 21; 22; 24; 25; 28].

Підходи до управління розвитком бізнесу в умовах інклюзивної економіки

Підхід	Опис
Розробка інклюзивної стратегії	Оцінка ринку з точки зору інклюзивності, виявлення незадоволених потреб різних груп населення та розробка продуктів і послуг, що відповідають цим потребам
Забезпечення рівних можливостей на робочому місці	Різноманітність та інклюзія в персоналі; проведення тренінгів і програм підвищення кваліфікації для всіх працівників, зокрема з урахуванням специфічних потреб вразливих груп
Підтримка соціального підприємництва	Інвестування в соціальне підприємництво; стратегічні альянси та партнерства
Цифрова інклюзія	Забезпечення доступу до цифрових технологій та інтернету для всіх працівників і клієнтів, особливо вразливих груп
Цифрова освіта	Проведення програм цифрової освіти і підвищення кваліфікації для працівників і громад, щоб забезпечити їхню здатність користуватися новими технологіями та брати участь у цифровій економіці
Інклюзивні продукти і послуги	Створення продуктів і послуг, що враховують потреби різних груп населення, зокрема людей з обмеженими можливостями, літніх людей, жінок і молоді; проведення досліджень ринку для розуміння потреб різних груп клієнтів і адаптація продуктів та послуг відповідно до їхніх очікувань
Управління ланцюгом поставок	Упровадження етичних і стійких практик у ланцюгу поставок, зокрема через співпрацю з постачальниками, які підтримують принципи інклюзивності та стійкості; підтримка місцевих постачальників
Соціальна відповідальність бізнесу	Реалізація проєктів соціальної відповідальності, що сприяють розвитку громад, поліпшенню умов життя та підтримці вразливих груп; регулярне звітування про досягнення у сфері інклюзивності та соціальної відповідальності, забезпечення прозорості та підзвітності бізнесу перед стейкхолдерами
Моніторинг та оцінка	Упровадження систем моніторингу й оцінки, що дозволяють вимірювати вплив інклюзивних практик на бізнес і суспільство; регулярний перегляд і адаптація стратегії управління розвитком бізнесу відповідно до змін у ринку, технологіях і соціально-економічних умовах

Джерело: авторська розробка.

практик сприяє не тільки соціальному добробуту, але й підвищенню конкурентоспроможності та репутації бізнесу.

ВИСНОВКИ

Таким чином, розвиток інклюзивної економіки в умовах цифрової трансформації є надзвичайно важливим завданням, яке вимагає комплексного підходу та співпраці між різними секторами суспільства. На основі аналізу процесів і тенденцій, пов'язаних із цифровою трансформацією та інклюзивною економікою, можна зробити такі висновки:

- ✦ інклюзивна економіка сприяє зменшенню соціальної нерівності, забезпечуючи рівний доступ до економічних можливостей і вигод цифрової трансформації для всіх верств населення;
- ✦ розвиток інклюзивної економіки неможливий без підвищення рівня цифрової грамот-

ності населення, що включає впровадження освітніх програм, які допомагають людям опанувати нові технології та використовувати їх у повсякденному житті та професійній діяльності;

- ✦ створення доступної цифрової інфраструктури, включно з інтернетом, комп'ютерами та іншими технологічними засобами, є ключовим елементом для розвитку інклюзивної економіки, що особливо важливо для сільських і віддалених районів, де доступ до сучасних технологій може бути обмеженим;
- ✦ інклюзивна економіка підтримує розвиток інновацій та підприємництва, створюючи нові робочі місця та можливості для бізнесу, що, своєю чергою, вимагає сприятливих умов для стартапів, малих і середніх підприємств, а також доступу до фінансування та менторської підтримки;

- ✦ ефективний розвиток інклюзивної економіки потребує тісної співпраці між урядами, бізнесом, освітніми і науковими установами та громадянським суспільством;
- ✦ інклюзивна економіка сприяє сталому економічному зростанню, яке приносить вигоди всім членам суспільства;
- ✦ розвиток інклюзивної економіки сприяє загальному підвищенню рівня життя та добробуту населення, що включає створення нових можливостей для працевлаштування, підвищення рівня доходів та поліпшення якості життя;
- ✦ цифрова трансформація є динамічним процесом, що вимагає постійної адаптації й оновлення стратегій розвитку інклюзивної економіки.

Саме тому слід зазначити, що розвиток інклюзивної економіки в умовах цифрової трансформації є ключовим завданням для забезпечення соціальної справедливості, сталого економічного зростання та підвищення добробуту населення, що вимагає комплексного підходу, співпраці між секторами та постійного оновлення стратегій, які враховують нові виклики та можливості, котрі приносить цифрова епоха. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Desyatnyuk O., Naumenko M., Lytovchenko I., Bekeetov O. Impact of Digitalization on International Financial Security in Conditions of Sustainable Development. *Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development*. 2024. Vol. 19. Iss. 1. P. 104–114. DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.5325>
2. Desyatnyuk O., Krysovaty A., Ptashchenko O., Kyrylenko O. Enhancing Financial Inclusivity and Accessibility of Financial Services through Digital Technologies. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2024. P. 65–69. URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140142/papers/A_13.pdf
3. Desyatnyuk O., Muravskiy V., Shevchuk O., Oleksiiv M. Dual Use of Internet of Things Technology in Accounting Automation and Cybersecurity. *12th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*. 2022. P. 360–363. DOI: 10.1109/ACIT54803.2022.9913080.
4. Gallego-Losada M.-J., Montero-Navarro A., García-Abajo E., Gallego-Losada R. Digital financial inclusion. Visualizing the academic literature. *Research in International Business and Finance*. 2023. Vol. 64. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2022.101862>
5. Gupta J., Cornelissen V., Ros-Tonen M. Inclusive development. *Encyclopedia of Global Environmental Governance and Politics*. Cheltenham, 2015. P. 35–44.
6. Jong A., Shahriar A. Z., Shazia F. Reaching out to the unbanked: The role of political ideology in financial inclusion. *Journal of International Money and Finance*. 2022. Vol. 126. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2022.102678>
7. Khaminich S., Broshkov M., Kuznietsov E. et al. Transformation of managerial innovations in conditions of digitalization of market relations. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*. 2019. Vol. 8. Iss. 4. P. 7888–7893. DOI: 10.35940/ijrte.D9137.118419.
8. Krysovaty A., Ptashchenko O., Kurtsev O., Arutyunyan O. The Concept of Inclusive Economy as a Component of Sustainable Development. *Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development*. 2024. Vol. 19. Iss. 1. P. 164–172. DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.5755>
9. Krysovaty A., Ptashchenko O. The mechanism of entrepreneurial innovation system in institutions of higher education. *Economics of Development*. 2023. Vol. 22. No. 2. P. 51–60. DOI: <https://doi.org/10.57111/econ/2.2023.51>
10. Liu J., Loan K., Mousa S. et al. Sustainability and natural resources management in developed countries: The role of financial inclusion and human development. *Resources Policy*. 2023. Vol. 80. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2022.103143>
11. Pacetti-Garr E. The Five Characteristics of an Inclusive Economy: Getting Beyond the EquityGrowth Dichotomy. *Rockefeller Foundation*. 2016. URL: <http://surl.li/xffxqp>
12. Rauniar G., Kanbur R. Inclusive Development: Two Papers on Conceptualization, Application, and the ADB Perspective (Working Papers 57036). *Cornell University*, 2010. 46 p. URL: <https://socialprotection.gov.bd/wp-content/uploads/2017/06/Inclusive-Development.pdf>
13. Reznikova N., Ivashchenko O., Hrynychak N., Dvornyk I. Monetary traps of the new macroeconomic consensus: problems of stabilization policy after COVID-19. *Economics of Development*. 2022. Vol. 21. No. 1. P. 17–24. DOI: [https://doi.org/10.57111/econ.21\(1\).2022.17-24](https://doi.org/10.57111/econ.21(1).2022.17-24)
14. Собко О. М. Соціальна відповідальність бізнесу та розвиток підприємництва в Україні в умовах війни. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations*. 2024. No. 1. P. 308–317. DOI: <http://doi.org/10.32750/2024-0130>
15. Oleksiyuk T., Ptashchenko O., Krasnoshchok V. et al. Development of Information Policy of Ukraine under Martial Law. *Review of Economics and Finance*. 2023. Vol. 21. P. 1432–1437. DOI: <https://doi.org/10.55365/1923.x2023.21.157>
16. Zaitsev Y., Krysovaty I., Gavkalova N. et al. Interaction of Digitization and Corporate Social Responsibility in the Context of Sustainable Development. *Economic Affairs*. 2024. Vol. 69. Special Issue. P. 217–227. DOI: 10.46852/0424-2513.1.2024.23.
17. Базиліук А. В., Жулин О. В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку. *Економіка та управління на транспорті*. 2015.

- Вип. 1. С. 19–29. URL: <http://publications.ntu.edu.ua/eut/2015-01/019-029.pdf>
18. Бережна Л. В., Снитюк О. І. Шлях до стійкої фінансової інклюзії в Україні: аналіз актуальних проблем. *Облік і фінанси*. 2019. № 2. С. 71–80. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2\(84\)-71-80](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2(84)-71-80)
 19. Войчук М. В. Етимологія поняття «економічна інклюзія» в контексті циклічного розвитку економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3–4. С. 28–33. DOI: [10.37332/2309-1533.2021.3-4.4](https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.3-4.4).
 20. Гладких Д. М. Напрями забезпечення фінансової інклюзії в Україні. Аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень. Серія «Економіка»*. 2019. № 8. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/analit-hladkyh-economy-8-2019-1.pdf>
 21. Десятнюк О., Крисоватий А., Птащенко О. Стан та тенденції розвитку фінансової інклюзії в Україні. *Світ фінансів*. 2023. № 3. С. 21–34. DOI: [10.35774/sf2023.03.021](https://doi.org/10.35774/sf2023.03.021).
 22. Krysovaty A. I., Desyatnyuk O. M., Ptashchenko O. V. Digital Inclusion: Financial and Marketing Aspects. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 3. С. 93–102. DOI: [10.30857/2786-5398.2023.3.10](https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.3.10).
 23. Дідух С. М. Протиріччя концепції інклюзивного розвитку та напрямки їх вирішення. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 42. С. 171–175. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure42-29>
 24. Захарченко Н. В. Фінансова інклюзія для підвищення добробуту населення та економічного зростання держави. *Фінанси України*. 2020. № 6. С. 105–116. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2020.06.105>
 25. Птащенко О. В. Економічна інклюзія на міжнародному та регіональному рівнях: фінансовий аспект. *Світ фінансів*. 2023. № 2. С. 95–105. DOI: [10.35774/SF2023.02.095](https://doi.org/10.35774/SF2023.02.095).
 26. Ptashchenko O. Transformation of the Global Economic Space in the Present. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*. 2018. Вип. 4. С. 14–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VISUNU_2018_4_5
 27. Резнікова Н. В., Панченко В. Г., Іващенко О. А. Від синтезу економічних теорій до політичного консенсусу: монетарно-фіскальні дилеми макроекономічної стабілізації в умовах коронакризи. *Економіка України*. 2021. № 4. С. 3–29. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.04.003>
 28. Собко О. М., Фурик Ю. Д. Стратегії соціально відповідального маркетингу як складові системи управління вартістю бізнесу. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2024. № 2. С. 136–145. DOI: [10.30857/2786-5398.2024.2.12](https://doi.org/10.30857/2786-5398.2024.2.12).
 29. Четверта промислова революція: зміна напрямів міжнародних інвестиційних потоків: монографія / за наук. ред. А. І. Крисоватого, О. М. Сохачької. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. 478 с.

REFERENCES

- Bazyliuk, A. V., and Zhulyn, O. V. "Inkluzivne zrostantia yak osnova sotsialno-ekonomichnoho rozvytku" [Inclusive Growth as the Basis of Socio-Economic Development]. *Ekonomika ta upravlinnia na transporti*, iss. 1 (2015): 19-29. <http://publications.ntu.edu.ua/eut/2015-01/019-029.pdf>
- Berezhna, L. V., and Snytiuk, O. I. "Shliakh do stiikoi finansovoi inkluzii v Ukraini: analiz aktualnykh problem" [The Path to the Sustainable Financial Inclusion in Ukraine: Analysis of the Current Issues]. *Oblik i finansy*, no. 2 (2019): 71-80. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2\(84\)-71-80](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2(84)-71-80)
- Chetverta promyslova revoliutsiia: zmina napriamiv mizhnarodnykh investytsiinykh potokiv [The Fourth Industrial Revolution: Changing the Direction of International Investment Flows]. Ternopil: Osadtsa Yu. V., 2018.
- Desiatniuk, O., Krysovaty, A., and Ptashchenko, O. "Stan ta tendentsii rozvytku finansovoi inkluzii v Ukraini" [State and Development Trends of Financial Inclusion in Ukraine]. *Svit finansiv*, no. 3 (2023): 21-34. DOI: [10.35774/sf2023.03.021](https://doi.org/10.35774/sf2023.03.021)
- Desyatnyuk, O. et al. "Dual Use of Internet of Things Technology in Accounting Automation and Cybersecurity". *12th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*. 2022. 360-363. DOI: [10.1109/ACIT54803.2022.9913080](https://doi.org/10.1109/ACIT54803.2022.9913080)
- Desyatnyuk, O. et al. "Enhancing Financial Inclusivity and Accessibility of Financial Services through Digital Technologies". *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research* (2024): 65-69. https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140142/papers/A_13.pdf
- Desyatnyuk, O. et al. "Impact of Digitalization on International Financial Security in Conditions of Sustainable Development". *Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development*, vol. 19, no. 1 (2024): 104-114. DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.5325>
- Didukh, S. M. "Protyrichchia kontseptsii inkluzyvnoho rozvytku ta napriamky yikh vyrishennia" [Contradictions of the Concept of Inclusive Development and Direction of Their Decisions]. *Infrastruktura rynku*, no. 42 (2020): 171-175. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure42-29>
- Gallego-Losada, M.-J. et al. "Digital financial inclusion. Visualizing the academic literature". *Research in International Business and Finance*, vol. 64 (2023). DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2022.101862>
- Gupta, J., Cornelissen, V., and Ros-Tonen, M. "Inclusive development". In *Encyclopedia of Global Environmental Governance and Politics*, 35-44. Cheltenham, 2015.
- Hladkykh, D. M. "Napriamy zabezpechennia finansovoi inkluzii v Ukraini. Analitichna zapyska" [Directions for Ensuring Financial Inclusion in Ukraine. Analytical Note]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh*

- doslidzhen. Seriiia «Ekonomika», no. 8 (2019). <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/analit-hladkyh-economy-8-2019-1.pdf>*
- Jong, A., Shahriar, A. Z., and Shazia, F. "Reaching out to the unbanked: The role of political ideology in financial inclusion". *Journal of International Money and Finance*, vol. 126 (2022).
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2022.102678>
- Khaminich, S. et al. "Transformation of managerial innovations in conditions of digitalization of market relations". *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*, vol. 8, no. 4 (2019): 7888-7893.
DOI: 10.35940/ijrte.D9137.118419
- Krysovaty, A. "The Concept of Inclusive Economy as a Component of Sustainable Development". *Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development*, vol. 19, no. 1 (2024): 164-172.
DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.5755>
- Krysovaty, A. I., Desyatnyuk, O. M., and Ptashchenko, O. V. "Digital Inclusion: Financial and Marketing Aspects". *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen*, no. 3 (2023): 93-102.
DOI: 10.30857/2786-5398.2023.3.10
- Krysovaty, A., and Ptashchenko, O. "The mechanism of entrepreneurial innovation system in institutions of higher education". *Economics of Development*, vol. 22, no. 2 (2023): 51-60.
DOI: <https://doi.org/10.57111/econ/2.2023.51>
- Liu, J. et al. "Sustainability and natural resources management in developed countries: The role of financial inclusion and human development". *Resources Policy*, vol. 80 (2023).
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2022.103143>
- Oleksiyuk, T. et al. "Development of Information Policy of Ukraine under Martial Law". *Review of Economics and Finance*, vol. 21 (2023): 1432-1437.
DOI: <https://doi.org/10.55365/1923.x2023.21.157>
- Pacetti-Garr, E. "The Five Characteristics of an Inclusive Economy: Getting Beyond the EquityGrowth Dichotomy". *Rockefeller Foundation*. 2016. <http://surl.li/xffxqp>
- Ptashchenko, O. "Transformation of the Global Economic Space in the Present". *Visnyk Skhidnoukrajnskoho natsionalnoho universytetu im. V. Dalia*, iss. 4 (2018): 14-17. http://nbuv.gov.ua/UJRN/VISUNU_2018_4_5
- Ptashchenko, O. V. "Ekonomichna inkluziia na mizhnarodnomu ta rehionalnomu rivniakh: finansovy aspekt" [Economic Inclusion at the International and Regional Levels: The Financial Aspect]. *Svit finansiv*, no. 2 (2023): 95-105.
DOI: 10.35774/SF2023.02.095
- Rauniyar, G., and Kanbur, R. "Inclusive Development: Two Papers on Conceptualization, Application, and the ADB Perspective (Working Papers 57036)". *Cornell University*, 2010. <https://socialprotection.gov.bd/wp-content/uploads/2017/06/Inclusive-Development.pdf>
- Reznikova, N. et al. "Monetary traps of the new macroeconomic consensus: problems of stabilization policy after COVID-19". *Economics of Development*, vol. 21, no. 1 (2022): 17-24.
DOI: [https://doi.org/10.57111/econ.21\(1\).2022.17-24](https://doi.org/10.57111/econ.21(1).2022.17-24)
- Reznikova, N. V., Panchenko, V. H., and Ivashchenko, O. A. "Vid syntezy ekonomichnykh teorii do politychnoho konsensusu: monetarno-fiskalni dylemy makroekonomichnoi stabilizatsii v umovakh koronakryzy" [From the Synthesis of Economic Theories to Political Consensus: Monetary and Fiscal Dilemmas of Macroeconomic Stabilization in the Context of the Coronavirus Crisis]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 4 (2021): 3-29.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.04.003>
- Sobko, O. M. "Sotsialna vidpovidalnist biznesu ta rozvytok pidpriemnytstva v Ukraini v umovakh viiny" [Social Responsibility of Business and the Development of Entrepreneurship in Ukraine During the War]. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations*, no. 1 (2024): 308-317.
DOI: <http://doi.org/10.32750/2024-0130>
- Sobko, O. M., and Furyk, Yu. D. "Stratehii sotsialno vidpovidalnoho marketynhu yak skladovi systemy upravlinnia vartistiu biznesu" [Socially Responsible Marketing Strategies as Component Systems of Business Value Management]. *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen*, no. 2 (2024): 136-145.
DOI: 10.30857/2786-5398.2024.2.12
- Voichuk, M. V. "Etymolohiia poniattia «ekonomichna inkluziia» v konteksti tsyklichnoho rozvytku ekonomiky" [Etymology Concept of the "Economic Inclusion" in the Context of Cyclic Development of Economy]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 3-4 (2021): 28-33.
DOI: 10.37332/2309-1533.2021.3-4.4
- Zaitsev, Y. et al. "Interaction of Digitization and Corporate Social Responsibility in the Context of Sustainable Development". *Economic Affairs*, vol. 69, Special Issue (2024): 217-227.
DOI: 10.46852/0424-2513.1.2024.23
- Zakharchenko, N. V. "Finanova inkluziia dlia pidvyshchennia dobrobutu naseleння ta ekonomichnoho zrostannia derzhavy" [Financial Inclusion to Enhance the Well-Being of the Population and State Economic Growth]. *Finansy Ukrainy*, no. 6 (2020): 105-116.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2020.06.105>

Науковий керівник – Гронь О. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного університету ім. С. Кузнеця